

JOSEPH PENNELL. GUN TESTING (LITHO).

JOSEPH PENNELL'S PICTURES OF
WAR WORK IN ENGLAND. —
EISENLOEFFEL'S KUNSTHANDEL,
AMSTERDAM.

Ongeveer tegelijkertijd met de aankondiging van deze tentoonstelling kreeg ik het boek in handen met een keuze uit deze teekeningen en litho's van Joseph Pennell, uitgegeven bij Heinemann. Die reproducties zijn wel wat kleiner dan de origineelen, maar een tekening of prent die ruimte weet uit te drukken, blijft dit ook in kleiner formaat doen. En Joseph Pennell, dien we uit vele landschappen, stadsgezichten en teekeningen van architectuur kennen, heeft altijd een fijn gevoel voor ruimte, voor afstand, voor atmosfeer; hij is bovendien een knap compositeur, die nooit faalt in het weergeven van den bouw van een panorama. Deze bewonderaar van Whistler, die een lezenswaard boek schreef over dien meester (en ook een mooi werk over Charles Keene van wiens landschapcomposities, zooals ze als achtergrond en entourage in zijn Punch-teekeningen werden gevonden, hij zeker veel leerde) raakt de dingen met een delicate hand; hij is een realist van een keurigen smaak, met

zeer veel zin voor het pittoreske, die zelfs uitkomt waar hij als masale en bijna plumpe enorme ovens of hooge pakhuizen met rechtlijnige gevels en strakke kettingladders teekent. Mooi is in deze teekeningen en litho's het licht weergegeven, zooals het de voorwerpen samenbindt of ook fel contrasteert tegen de in schaduw gehulde, mooi is zijn vertolking van de vuurkolommen die uit de schoorsteen-zuilen stijgen of van den damp die de lichamen trots al hun massaliteit doet wijken. Hij is ook oorspronkelijk en smaakvol in het kiezen van zijn gezichts-

punt en geeft bijvoorbeeld in een prent getiteld „From the top of furnaces” een wonderlijk rijk en levendig complex van fabrieksgebouwen, bruggen met treinen, geweldige schoorsteenen en nog eens schoorsteenen, wateren met booten, en kleine drukke menschen-gestalten in de diepte te zien — onder zijn handen een pittoresk en mooi geheel — of laat machtige scheepswerven zien tegen een nachtelijke lucht afgeteekend door lichtende rookwolken, of die reusachtige door machines bewogen hamers, die door de kleine menschen in hooggewelfde ruimten aan het werk worden gezet, of de monumentale scheepswerven met de hoge vertakte staketsels die als het ware een lange statige en tevens luchtige poort vormen.

En te midden van dit alles verbaast men zich dan alweer, den kunstenaar van verfiind koele gezindheid tegen over de schoonheid der dingen, den maker van de fraai-gereserveerde blonde litho, op dit terrein te ontmoeten. „War work” de uitdrukking wekt toch nog andere indrukken en gedachten dan hij weet te vertolken. Men denkt even aan de tegenstelling, die Kloos eens gemaakt heeft, van een „delicaat artiest” die „te veel een mensch geweest” was. Ik